

Analiza wyników zwycięskich prac dyplomowych w Konkursie o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego „DYPLOM ROKU” w latach 2018–2022

Alicja Pytka

alicja.pytka@pollub.edu.pl

Rafał Stabryła

https://orcid.org/0000-0001-9733-8793

r.stabryla@pollub.pl

*Katedra Architektury, Urbanistyki i Planowania Przestrzennego,
Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Lubelska*

Streszczenie: Niniejszy artykuł prezentuje analizę porównawczą wyróżnionych i zwycięskich prac dyplomowych w Konkursie o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego „DYPLOM ROKU” w latach 2018–2022. W analizie porównawczej zbadano prace konkursowe pod względem funkcji, z których wynika, że laureatami konkursu w ostatnich pięciu edycjach konkursu zostają prace dyplomowe o funkcji użyteczności publicznej oraz sakralnej. W nagrodzonych projektach charakterystyczną formą zaprojektowanych budynków i zespołów budynków jest częściowo lub całkowicie wkopanie kubatury obiektów pod ziemię. W nagradzanych pracach dyplomowych przez jury konkursowe można zaobserwować powtarzalność typu projektów nowej zabudowy oraz połączenie obiektów konserwatorskich z nową zabudową. W nagrodzonych pracach dyplomowych przeważają projekty lokalizowane w Polsce. Absolwenci Politechniki Wrocławskiej otrzymali sześć spośród dwudziestu przyznanych nagród w Konkursie o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego „DYPLOM ROKU” w latach 2018–2022.

Słowa kluczowe: konkursy dla studentów architektury, projekt dyplomowy, dyplom roku

Wprowadzenie

Studenckie konkursy architektoniczne stają się coraz popularniejszą metodą na docenianie potencjału przyszłych architektów a ich wyniki mogą mieć również zastosowanie praktyczne.^{1, 2, 3, 4} Popularyzacja tego typu działań ma na celu zarówno podnoszenie kwalifikacji studenta jak również stworzenie szans na rozwój potencjału oraz

1 Andrzej Kicinski, „WARSAW UPRISING MUSEUM IN THE LIGHT OF AN ARCHITECTURAL COMPETITION (Muzeum Powstania Warszawskiego w świetle konkursu architektonicznego)”, *Muzealnictwo*, nr 45 (2004): 36–45; Beata Majerska-Pałubicka, „Współczesna przestrzeń publiczna – wyzwanie dla architektów, władz lokalnych i użytkowników”, *BUILDER 300* (24 czerwiec 2022): 49–53, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.8824>.

2 Beata Majerska-Pałubicka, „Współczesna przestrzeń publiczna – wyzwanie dla architektów, władz lokalnych i użytkowników”, *BUILDER 300* (24 czerwiec 2022): 49–53, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.8824>.

3 Ksenia Piątkowska, „Konkursy studenckie jako narzędzie w określaniu potencjału rewitalizacyjnego miejskich terenów zdegradowanych”, *Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN* 192 (2018): 210–22.

4 Paweł Szumigala, „Konkurs architektoniczno-urbanistyczny w Krośnie Odrzańskim jako instrument działań samorządu terytorialnego na rzecz rozwoju przestrzennego”, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 37, t. 3 Gospodarka regionalna i międzynarodowa. T. 3 (2014): 279–90.

promocję w kraju oraz na świecie.⁵ Konkursy na najlepsze prace dyplomowe obronione na kierunku Architektura są jedną z metod prezentacji dorobku projektowo-naukowego studentów oraz możliwością promowania współczesnych kierunków kształcenia przez Uczelnie. Udział w konkursach daje możliwość zaprezentowania wyników prac projektowych wykonanych przez studentów. W zależności od jego rodzaju uczestnictwo studentów tworzy okazję, by móc się sprawdzić czy wykazać, jak również wyróżnić się swoimi umiejętnościami wśród innych dyplomantów. Konkurs architektoniczny według SARP zdefiniowany jest jako postępowanie w którym uczestnicy konkurują ze sobą na tych samych zasadach, w tym samym czasie w celu wyłonienia najlepszej pracy przez niezależny i profesjonalny sąd konkursowy.⁶ Dyplom Roku to jeden z najbardziej prestiżowych konkursów architektonicznych dla studentów, nie tylko ze względu na swoją wieloletnią historię, ale również, na zaangażowanie najbardziej cenionych nazwisk w środowisku architektonicznym. Nagroda przyznawana jest corocznie od 1964 roku najlepszym pracom dyplomowym wykonanym na Wydziałach Architektury.⁷ Pierwotnie, Nagroda „DYPLOM ROKU” SARP nosiła imię architektów Stanisława Nowickiego i Stanisława Skrypija byłego działacza ruchu robotniczego oraz dowódcy okręgu Gwardii Ludowej.⁸ Zarząd Główny Stowarzyszenia Architektów Polskich w 2000 r. wybrał na patrona Nagrody zmarłego w 1998 r. arch. Zbyszka Zawistowskiego. Wybór wybitnego architekta, byłego Prezesa SARP na nowego patrona miał tym samym podkreślić cechy jakimi kierował się architekt w swojej działalności architektonicznej: akceptacja i empatia wobec potrzeb innych, wyrozumiałość oraz otwartość na różnorodność, które powinny być znaczące dla młodych architektów rozpoczynających zawodową karierę. Celem Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP „DYPLOM ROKU” SARP jest wspieranie najbardziej utalentowanych młodych architektów i architektek.

Udział w Konkursie oraz Doroczna Nagroda im. Zbyszka Zawistowskiego „DYPLOM ROKU” jest bardzo dobrym sposobem nagradzania studenckiej twórczości.⁹ Zgodnie z regulaminem konkursu głównym kryterium oceny prac dyplomowych zgłaszanych do Nagrody są wybitne wartości architektoniczne i urbanistyczne projektu. Znaczące jest również podejście do przestrzennego kształtowania środowiska życia człowieka. Elementy te oceniane są pod kątem wartości przestrzennych i plastycznych pracy, jej wartości ideowej, relacji i wpływu na kształtowanie otoczenia, a także nowatorstwa i poziomu technicznego prezentowanych rozwiązań. W pracach dyplomowych kluczową rolę odgrywają również rozwiązania w zakresie zagadnień ekologicznych i energetycznych projektowanych obiektów.

Procedura konkursowa podzielona jest na trzy etapy. Pierwszy – okręgowy polega na nominacji prac dyplomowych zgłoszonych przez studentów. Drugi – krajowy polega na nominacji prac dyplomowych zakwalifikowanych z etapu okręgowego. Ostatni – trzeci etap polega na prezentacji wybranych 25 prac przez autorów oraz przyznania Nagrody i Wyróżnienia przez Sąd Konkursowy.

Metoda badawcza

W niniejszym artykule analizie porównawczej poddano nagrodzone prace dyplomowe w konkursie architektonicznym o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego „Dyplom Roku” w latach 2018–2022. Do analizy wytypowano wyłącznie zwycięskie i wyróżnione prace dyplomowe. Celem badań było scharakteryzowanie najczęściej gratyfikowanych projektów dyplomowych w konkursie i określenie cech wspólnych tych prac. Dokonano analizy prac dyplomowych pod względem typu projektu. Wyróżniono w szczególności typy projektu: konserwatorskie, nowej zabudowy oraz konserwatorskie z nową zabudową. Zbadano również lokalizację projektu, funkcję oraz formę zaprojektowanych obiektów. Na podstawie wstępnego przeglądu prac dokonano podziału ze względu na skalę budynku lub zespołów urbanistycznych. Wyszczególniono małą, średnią i dużą

5 Jakub Onyszkiewicz, „Elementy biomimetyki w projektowaniu architektury w środowisku zrównoważonym. Ewolucja i interpretacja bioniki na przykładzie polskich i zagranicznych konkursów architektonicznych”, Docslib, dostęp 11 kwiecień 2023, <https://docslib.org/doc/7281071/onyszkiewicz-elementy-biomim>.

6 SARP, „Czym jest konkurs? | Oddział Warszawski SARP”, 2023, <https://sarp.warszawa.pl/konkursy/o-konkursach-2/>.

7 „Stowarzyszenie Architektów Polskich”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich,0/.

8 „Stanisław Skrypij”, w Wikipedia, wolna encyklopedia, 21 czerwiec 2023, https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Stanis%C5%82aw_Skrypij&oldid=70698369.

9 Piotr Celewicz, „Wybrane zagadnienia dobrych praktyk współpracy środowiska architektów z władzami samorządowymi oraz uczelniami wyższymi”, *Przestrzeń Urbanistyczna Architektura*, nr 2 (2017): 7–14, <https://doi.org/10.4467/00000000PUA.17.021.7202>.

skalę przestrzenną. Do małej skali przestrzennej zostały przypisane zaprojektowane budynki o kubaturze nie większej niż 1000 m³. Średnia skala przestrzenna odnosi się do zespołu kilku budynków lub budynku o kubaturze większej niż 1000 m³, ale mniejszej niż 5000 m³. Do dużej skali przestrzennej zaliczone zostały projekty obejmujące zespoły urbanistyczne.

Opis badań

W 2018 r. zostało przyznanych sześć wyróżnień prac dyplomowych, a Doroczną Nagrodę im. Zbyszka Zawistowskiego otrzymała arch. Michalina Frątczak autorka pracy „Na skraju. Rozbudowa i adaptacja sanktuarium oraz domu pielgrzyma na miejsce wyciszenia” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Jakuba Szczepańskiego prof. PG. Autorka przedstawiła potencjał XVI-wiecznego zespołu sakralnego zlokalizowanego na portugalskim wybrzeżu. Przedstawiony został projekt architektoniczny o dyskretnej formie podkreślający walory naturalnego krajobrazu morskiego wybrzeża.¹⁰ W projekcie zachowano istniejącą tkankę budowlaną, która została uzupełniona nowymi częściowo zagłębionymi w ziemi parterowymi budynkami.¹¹ Autorka pracy zaprojektowała budynek po wewnętrznym obrysie istniejących ruin w sposób małoinwazyjny dla istniejącego obiektu i otoczenia. Nowoprojektowany budynek poprzez wprowadzenie prostej i monolitycznej formy miał podkreślić istniejące korony murów. W pracy dyplomowej przedstawiono projekt o średniej skali przestrzennej o tematyce konserwatorskiej i funkcji sakralnej.

Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego w 2019 r. otrzymała arch. Karolina Chodura za pracę „Topografia niepamięci. Projekt muzeum i parku pamięci w kamieniołomie Liban w Krakowie” przygotowaną na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej pod kierunkiem dr inż. arch. Jana Kubeca. Autorka zaprojektowała Muzeum i Park Pamięci na terenie zdegradowanego kamieniołomu Liban w Krakowie. W zakres projektu wchodziła rehabilitacja przestrzeni kamieniołomu poprzez prace ziemne w formie nasypów i wzniesień oraz zaprojektowania kładek komunikacyjnych rozsianych po dnie kamieniołomu.¹² W ramach pracy dyplomowej opracowano projekt o dużej skali przestrzennej oraz poruszono zagadnienie teorii projektowania w sposób nieinwazyjny dla zastanych warunków terenowych. Do działań doraźnych można zaliczyć wprowadzenie nowej zabudowy w formie monumentalnego muzeum zlokalizowanego nad wąwozem, przy wejściu do kamieniołomu. Na planszach zamieszczone zostały czytelne schematy funkcjonalne poszczególnych elementów założenia urbanistycznego. Projekt przedstawiono w formie rysunków technicznych, zdjęć z wizji lokalnej oraz zdjęć makiety wykonanych w monochromatycznej technice graficznej.

W 2019 r. zostały przyznane dwa równorzędne wyróżnienia pierwszego stopnia, pierwsze z nich arch. Dominice Strzałce autorce pracy „Miedzianka, historia znikania” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. inż. arch. Andrzeja Kałużki. Autorka zaprojektowała odważną propozycję nowej i współczesnej formy zabudowy mieszkaniowej usytuowanej na pochyłej rzeźbie terenu.¹³ Projekt przedstawia utopijną, monumentalną nadwieszoną zabudowę na konstrukcji słupowej unoszącej się ponad ruinami historycznej zabudowy kwartałowej.¹⁴ Charakterystycznym elementem wprowadzonym w projekcie jest kolejka linowa umożliwiająca dostęp do nowoprojektowanej zabudowy. Projekt dyplomowy zaliczony został do budynków o średniej skali przestrzennej o tematyce konserwatorskiej i nowej zabudowy.

Drugie równorzędne wyróżnienie pierwszego stopnia przyznano arch. Filipowi Strzeleckiemu autorowi pracy „Klasztor Benedyktynów w Nursji. Manifest ciągłości kulturowej” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej pod kierunkiem mgr inż. arch. Macieja Miłobędzkiego. Autor zaprojektował klasztor, który

10 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – DYPLOM ROKU 2018 – wyniki”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_-_DYPLOM_ROKU_2018_-_wyniki,2551/.

11 Michalina Frątczak, „Na skraju. Rozbudowa i adaptacja sanktuarium oraz domu pielgrzyma na miejsce wyciszenia”, *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(48) (2018): 48.

12 Karolina Chodura, „Topografia niepamięci. Projekt muzeum i parku pamięci w kamieniołomie Liban w Krakowie”, *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 23.

13 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku»”, edycja 2019”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_-_Doroczna_Nagroda_im._Zbyszka_Zawistowskiego_„Dyplom_Roku”_edycja_2019,2718/.

14 Dominika Strzałka, „Miedzianka, historia znikania”, *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 29.

jest współczesną formą obiektu sakralnego.¹⁵ Praca w czytelny sposób przedstawia obiekt wkopany częściowo w pochyłą rzeźbę terenu. Surowa forma budynku zbudowana z prostych elementów pozbawionych ornamentu takich jak ściana, okno i drzwi, wpisuje się w krajobraz górski, tworząc punkt orientacyjny w terenie. Głównymi założeniami w projekcie było wykonanie murów klasztoru z lokalnego kamienia oraz materiałów pochodzących ze zniszczonych przez trzęsienie budynków. Projekt Klasztoru Benedyktynów w Nursji przyporządkowany został do obiektów o średniej skali przestrzennej.

Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego w 2020 r. otrzymał arch. Paweł Lisiak autor pracy „Laudato si’: klasztor OO. Franciszkanów” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej pod kierunkiem promotora dra inż. arch. Tomasza Głowackiego. Autor przedstawił współczesną renowację opuszczonego, militarnego obiektu torpedowni w Gdyni przekształcony na klasztor. Decyzja o wyborze obszaru opracowania projektu była inspiracją zaczerpniętą ze średniowiecznego modelu zakonnego, gdzie franciszkanie zajmowali opuszczone miejsca, przemieniając je i wprowadzając w nie nowe życie.¹⁶ W projekcie poruszono kwestie ekologicznego recyklingu plastiku i odlewania z niego form pustaków, służących jako materiał budowlany do wznoszenia murów. Projekt obejmuje przebudowę istniejącego budynku militarnego oraz jego rozbudowę o nowoprojektowane budynki uzupełniające. Architektura obiektów z pomostami cumowniczymi została zaprojektowana nad wodą, umożliwiając dostęp do obiektów drogą morską. Praca dyplomowa obejmuje zespół budynków o średniej skali przestrzennej. W projekcie poruszono tematykę konserwatorską z wprowadzeniem nowej zabudowy w istniejącą tkankę architektoniczną.

W 2020 r. zostały przyznane dwa równorzędne wyróżnienia pierwszego stopnia, pierwsze z nich arch. Adrianie Sowie autorce pracy „widzieć: Herbarium we Wrocławiu” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej pod kierunkiem dra inż. arch. Tomasza Głowackiego. Autorka przedstawiła projekt herbarium jako próbę harmonijnego łączenia architektury z otaczającą przyrodą poprzez uwzględnienie istniejącej, lokalnej roślinności jako kluczowego składnika kontekstu miejsca. Istniejąca roślinność jako dopełnienie architektoniczne odgrywa istotną rolę w krajobrazie i integruje ją w sposób, który uzupełnia i uwydatnia estetykę całej koncepcji architektonicznej.¹⁷ Plansze projektowe zostały wykonane w monochromatycznej technice graficznej przedstawiającej połączenie terenów zieleni z projektowanym budynkiem. Założenie projektowe składa się z wolnostojącego, dwukondygnacyjnego budynku w formie pierścienia oraz zlokalizowanego wewnątrz dziedzica jednokondygnacyjnego pawilonu herbaciarni. Obiekty usytuowane zostały na głównej osi zieleni osiedla Nowe Żerniki tworząc łąkę wewnątrz pierścieniowego dziedzica. Projekt dyplomowy Herbarium we Wrocławiu wykonany został w średniej skali przestrzennej.

Drugie równorzędne wyróżnienie pierwszego stopnia w 2020 r. przyznano arch. Annie Jarudze-Rozdolskiej autorce pracy „Ośrodek badawczy w Wadi Rum w Jordanii” przygotowanej na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej pod kierunkiem promotora dra inż. arch. Tomasza Krotowskiego. Autorka przedstawiła projekt funkcjonalnego obiektu technologicznego. Praca stanowi interdyscyplinarne badanie, które łączy w sobie wiedzę z dwóch różnych dziedzin: astronomii i architektury. Rozbudowany program funkcjonalny oraz niepowtarzalna forma podziemnego budynku centrum badawczego ukazuje duży stopień skomplikowania projektu.¹⁸ W podziemnym budynku zaplanowano doświetlenie obiektu w formie licznych świetlików oraz wyjść z budynku na zewnątrz. Ośrodek badawczy w Wadi Rum zalicza się do projektów o dużej skali przestrzennej o tematyce inżyniersko-projektowej.

Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego w 2021 r. otrzymał arch. Łukasz Modrzejewski autor pracy „Muzeum Doczesne we Wrocławiu” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej pod kierunkiem promotora dr inż. arch. Romana Rutkowskiego. Budynek został zakopany we wzgórzu starego, porośniętego zielenią wysypiska śmieci. Procesowi projektowania przyświecała idea architektury nawiązującej

15 Filip Strzelecki, „Klasztor Benedyktynów w Nursji. Manifest ciągłości kulturowej”, *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 33.

16 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_-_Wyniki_Konkursu_o_Doroczną_Nagrodę_SARP_im._Zbyszka_Zawistowskiego,2945/.

17 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”.

18 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”.

do bieżących problemów społecznych.¹⁹ W obiekcie wydzielono trzy części: wejściową, ekspozycyjną oraz widowkowo-ekspozycyjną. Część wejściowa na planie trójkąta z dużym foyer zaprasza użytkowników do zwiedzania obiektu. Podziemna ekspozycyjna część budynku została zaprojektowana w formie nieregularnego labiryntu z wewnętrzną wystawą zwykłych przedmiotów podniesionych do rangi eksponatów. Domykająca os założenia wieża w kształcie cylindra wkopanego we wzgórze, wystaje ponad ziemię tworząc wyjście na powierzchnię oraz punkt widokowy. Praca dyplomowa „Muzeum Doczesne we Wrocławiu” prezentuje projekt o dużej skali przestrzennej o tematyce teoretycznej.

W 2021 r. zostały przyznane dwa równorzędne wyróżnienia pierwszego stopnia, pierwsze z nich arch. Szymonowi Ciupińskiemu autorowi pracy „Lazzaretto Vecchio – Wyspa Kina na Lagunie Weneckiej” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej pod kierunkiem promotora dr inż. arch. Marka Lambera. Projekt obejmuje rozbudowę zabytkowego zespołu historycznych budynków zlokalizowanych na wyspie na Lagunie Weneckiej. Zaproponowana nowa tkanka architektoniczna nawiązuje wysokością zabudowy i wyrazem architektonicznym do istniejącego założenia historycznego. Przeprowadzona przez autora analiza historyczna zabudowy pozwoliła na uzupełnienie zespołu urbanistycznego o nowoprojektowane budynki dostosowane do nowej funkcji, założeń projektowych i współczesnych potrzeb, zachowując jednocześnie integralność *genius loci* miejsca.²⁰ W projekcie skupiono się na zagospodarowaniu terenu wyspy tworząc nowy ośrodek kultury. Rozbudowany program funkcjonalny obejmuje nowoprojektowane budynki oraz adaptację historycznej zabudowy do współczesnych potrzeb użytkowych. W opracowaniu graficznym, dzięki zróżnicowaniu kolorystycznemu w klarowny sposób wyodrębniono nową zabudowę spośród tkanki istniejącej. Projekt Lazzaretto Vecchio – Wyspa Kina na Lagunie Weneckiej jest przykładem założenia urbanistycznego o dużej skali przestrzennej o tematyce konserwatorskiej i nowej zabudowy.

Drugie równorzędne wyróżnienie pierwszego stopnia przyznano arch. Marceli Sobańskiej autorowi pracy „Od nowa – projekt odbudowy Wigancic Żytawskich” przygotowanej na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej pod kierunkiem promotora dr hab. inż. arch. Katarzyny Słuchockiej. Projekt obejmuje propozycję wprowadzenia uporządkowanej zabudowy na terenie wiejskim. Przedstawione w pracy założenia urbanistyczne uwzględniają potrzeby społeczne mieszkańców, tworząc uporządkowaną i przyjazną przestrzeń sąsiedzka. Projektowana zabudowa mieszkaniowa kształtuje przestrzeń wiejską, wprowadzając w nią nowe rozwiązania przestrzenne nawiązujące do historycznego układu.²¹ Praca dyplomowa prezentuje wnikliwe analizy typów układów urbanistycznych oraz porównań zabudowy pierwotnej z projektowaną propozycją urbanistyczną. Plansze projektowe zostały przedstawione w monochromatycznej technice graficznej obrazującej urbanistyczny charakter koncepcji. Założenie projektowe zespołu mieszkaniowego opracowane zostało w formie projektu o dużej skali przestrzennej.

Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego w 2022 r. otrzymał arch. Tomasz Bekas autor projektu „Przestrzeń pamięci – pamięć przestrzeni. Miejsce pamięci w byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Gross-Rosen w Rogoźnicy” przygotowanej na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu pod kierunkiem dr inż. arch. Michała Ankiersztajna. Projekt o trudnej tematyce historycznej przedstawia próbę zagospodarowania wyniszczonych terenów obozu koncentracyjnego z poszanowaniem zachowanych budynków oraz ważnych miejsc. Autor zaproponował podział obozu koncentracyjnego na strefy w zależności od stopnia przekształcenia terenu opracowania. Praca dyplomowa prezentuje działania projektowe o tematyce konserwatorskiej i nowej zabudowy. W koncepcji projektowej można wyszczególnić nowoprojektowane mauzoleum oraz muzeum zakopane częściowo w ziemi, jak również artystyczne instalacje bloków obozowych.²² Plansze projektowe wykonane zostały w monochromatycznej technice graficznej, w której trudno odróżnić projektowane rozwiązania od istniejących historycznych terenów. Zespół nowoprojektowanych obiektów o łącznej kubaturze przekraczającej 5000 m³ zaliczony został do projektów o dużej skali przestrzennej.

19 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_-_Wyniki_konkursu_o_Doroczną_Nagrodę_SARP_im._Zbyszka_Zawistowskiego,3087/.

20 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”.

21 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”.

22 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda SARP im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2022”, dostęp 11 kwiecień 2023, https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_-_Doroczna_Nagroda_SARP_im._Zbyszka_Zawistowskiego_„Dyplom_Roku”,_edycja_2022,3218/.

Przyznano trzy równorzędne wyróżnienia pierwszego stopnia. Pierwsze z nich arch. Katarzynie Krawczyk autorce projektu „Architektura Troski Regeneracja dysfunkcyjnego osiedla mieszkaniowego przy ul. Opolskiej w Poznaniu” przygotowanej na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Eugeniusza Skrzypczaka. Autorka zaproponowała rozbudowę historycznego założenia mieszkalnego osiedla o planie otwartym. Wprowadzono w sposób małoskalowy uzupełniającą nowoprojektowaną zabudowę w istniejący układ urbanistyczny. W pracy projektowej skupiono się na uporządkowaniu funkcji mieszkaniowych, wprowadzeniu zmian kompozycyjnych oraz dostosowaniu założeń projektowych do istniejącej zabudowy. Rozbudowa istniejących budynków o przestrzenie wspólne miała na celu promowanie integracji lokalnej społeczności.²³ W projekcie wyczerpująco przedstawiona została analiza układów mieszkalnych jak również schematy poszczególnych rodzajów projektowanej zabudowy. W pracy dyplomowej przedstawiono zespół urbanistyczny budynków o dużej skali przestrzennej.

Drugie równorzędne wyróżnienie pierwszego stopnia przyznano arch. Marii Lityńskiej autorce projektu „Poszukiwanie tożsamości architektury judaistycznej. Utracony dom polskich chasydów – projekt ośrodka chasydzkiego w Leżajsku” przygotowanej na Politechnice Warszawskiej pod kierunkiem promotorów dr inż. arch. Anny Agaty Wagner, mgr inż. arch. Grzegorza Stiasnego. W uzasadnieniu jury konkursowego wyróżnienie zostało przyznane w szczególności za: „skrupulatne studia nad tożsamością architektury judaistycznej”.²⁴ Zaprojektowane budynki pełnią funkcję ośrodka pielgrzymkowego chasydów z całego świata oraz muzeum historii i tradycji społeczności chasydzkiej w Polsce. Zespół budynków zaprojektowany został na dwóch poziomach, z których wejście do budynków poprowadzone zostało z kondygnacji podziemnej częściowo zakopanej w ziemi. Kondygnacja nadziemna przykryta została kopułowatymi zadaszeniami o nieregularnych kształtach nadając unikalną formę obiektom. Projekt ośrodka chasydzkiego zaliczony został do obiektów o małej skali przestrzennej o funkcji sakralnej.

Trzecie równorzędne wyróżnienie pierwszego stopnia przyznano arch. Paulinie Pawlikowskiej autorce projektu „Architektura modernistyczna jako środowisko działań modernizacyjnych. Rewaloryzacja łaźni solankowych w Ciechocinku” przygotowanej na Politechnice Warszawskiej pod kierunkiem prof. dr hab. inż. arch. Jana Słyka. Wyróżnienie przez sąd konkursowy zostało przyznane za: „elegancki sposób podkreślenia piękna modernistycznych form projektu Romualda Gutta”.²⁵ Praca dyplomowa obejmuje połączenie obiektu konserwatorskiego z nową zabudową o funkcji użyteczności publicznej. Nowoprojektowany budynek basenów został umiejscowiony w centralnej części obszaru projektowego, co pozwala na integrację z zewnętrznym krajobrazem parku poprzez zastosowanie licznych przeszkleń, świetlików i otwartej formy obiektu. Na planszach przedstawiono widoki wprowadzonych rozwiązań architektonicznych wykorzystujących grę światła i cienia. Praca dyplomowa rewaloryzacji łaźni solankowych zaliczona została do projektów o dużej skali przestrzennej.

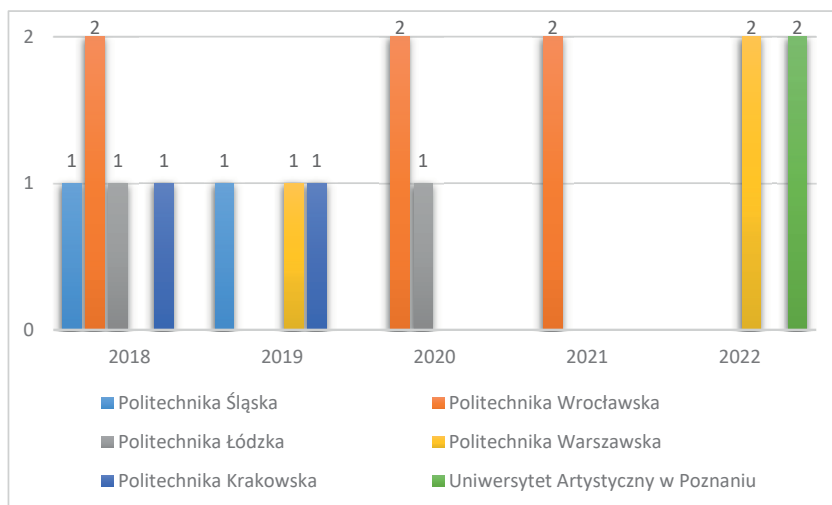
Wyniki przeprowadzonych badań

W ramach prezentowanych w artykule badań dokonano analizy wyróżnionych i zwycięskich prac dyplomowych w ostatnich pięciu edycjach Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP „Dyplom Roku” im. Zbyszka Zawistowskiego. Wśród siedemnastu nagrodzonych prac sześć projektów dyplomowych wykonano na Politechnice Wrocławskiej, trzy na Politechnice Warszawskiej oraz po dwa na Politechnice Śląskiej, Politechnice Łódzkiej, Politechnice Krakowskiej oraz Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu (Ryc. 1).

23 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda SARP im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2022”.

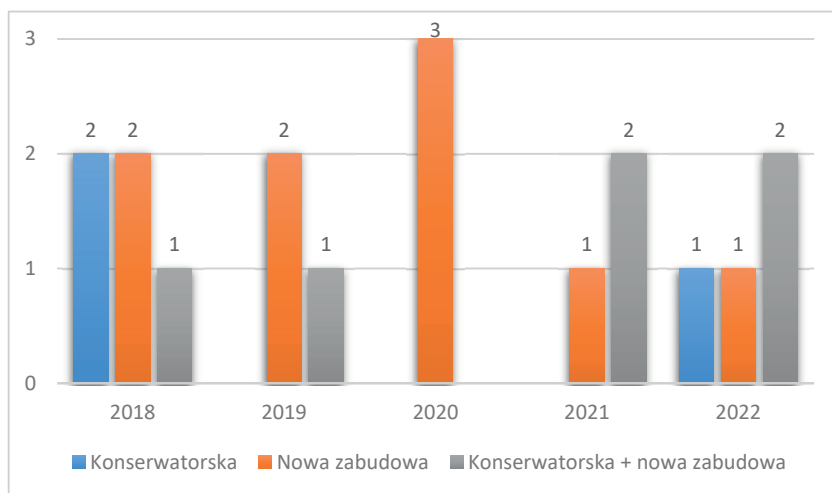
24 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda SARP im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2022”.

25 „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda SARP im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2022”.

Ryc. 1. Analiza zestawienia uczelni wyższych w Polsce nagrodzonych prac z Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego

W analizowanym zestawieniu można zaobserwować powtarzalność typu projektów nagradzanych przez jury konkursowe, w których przeważają projekty nowej zabudowy oraz połączenie obiektów konserwatorskich z nową zabudową (Ryc. 2).

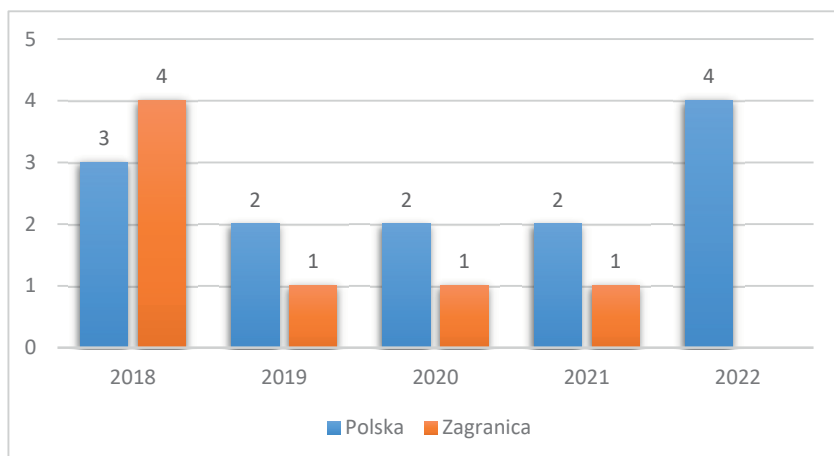
Ryc. 2. Analiza zestawienia typu projektu zwycięskich i wyróżnionych prac z konkursu im. Zbyszka Zawistowskiego

Nagrodzone²⁶ prace zostały w większości przypadków wykonane w ogólnym koncepcyjnym stopniu opracowania, bez przedstawienia szczegółowych rozwiązań inżynierskich. Laureatami konkursów zostali autorzy wyróżnionych prac dyplomowych o średniej i dużej skali projektu.

Analiza lokalizacji projektów wykazała, że wyróżnione projekty zlokalizowane zostały trzynastokrotnie w Polsce oraz siedmiokrotnie za granicą. Analizując wyniki rozstrzygnięcia konkursu w 2022 r. zaobserwować można, że wszystkie nagrodzone projekty zlokalizowane były w Polsce, natomiast w poprzednich edycjach nagrodzone projekty zlokalizowane były również za granicą.

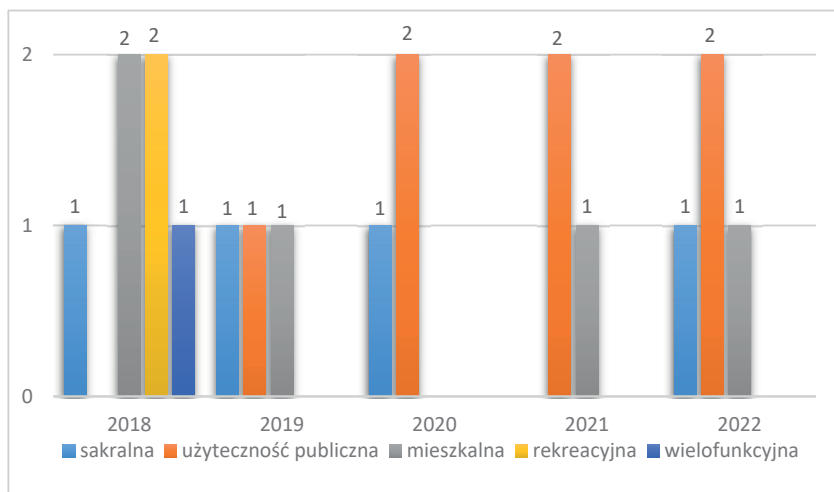
W ostatnich czterech edycjach w zwycięskich pracach dyplomowych projekty zlokalizowane były w Polsce. Natomiast w 2018 r. zwyciężył projekt rozbudowy i adaptacji sanktuarium oraz domu pielgrzyma zlokalizowany na przylądku Espichel w Portugalii (Ryc. 3).

²⁶ Pod pojęciem nagrodzone znalazły się zwycięskie i wyróżnione prace dyplomowe.

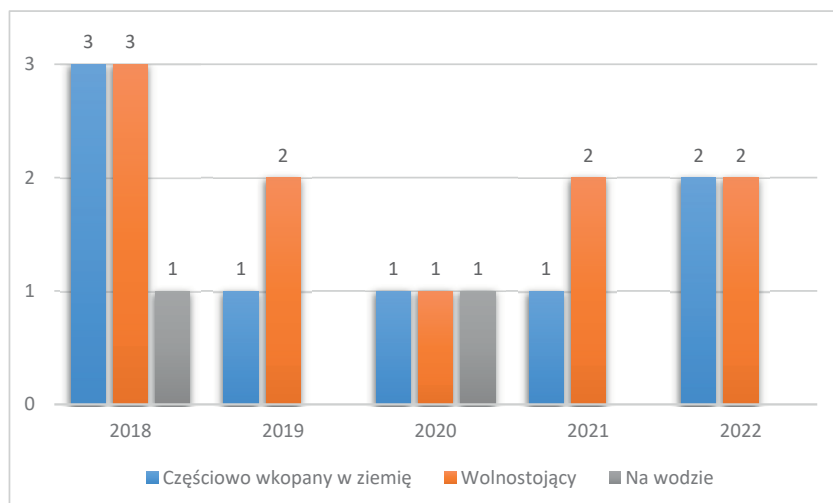
Ryc. 3. Lokalizacja zwycięskich i wyróżnionych prac konkursowych im. Zbyszka Zawistowskiego

Analiza funkcji obiektów projektowanych pozwala zauważyć, że wśród zwycięskich prac w ostatnich pięciu edycjach konkursu dominują projekty użyteczności publicznej przede wszystkim muzea. Pośród pięciu analizowanych edycji znalazły się trzy zwycięskie projekty o funkcji użyteczności publicznej przede wszystkim muzea. Pierwszym przykładem z edycji w 2019 r. jest projekt muzeum i parku pamięci w kamieniołomie Liban w Krakowie autorstwa Karoliny Chodury. Drugim Laureatem z edycji w 2021 r. został Łukasz Modrzejewski z projektem Muzeum Doczesne we Wrocławiu. W 2022 r. laureatem z projektem o funkcji użyteczności publicznej został Tomasz Bekas autor projektu muzeum „Przestrzeń pamięci-pamięć przestrzeni. Miejsce pamięci w byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Gross-Rosen w Rogoźnicy”. W pozostałych dwóch edycjach konkursu laureatami zostali autorzy nagrodzonych prac o funkcji sakralnej. Pierwszą z nich w 2018 r. została nagrodzona praca Michaliny Frątczak z projektem „Rozbudowy i adaptacji sanktuarium oraz domu pielgrzyma na miejsce wyciszenia”. Drugą wygraną pracą w 2020 r. był projekt o funkcji sakralnej Pawła Lisiaka „Laudato si’: klasztor OO. Franciszkanów”. Wśród prac konkursowych można zauważyć również pięciokrotnie wyróżnione projekty o funkcji mieszkalnej (Ryc. 4).

Ryc. 4. Analiza funkcji obiektów projektowanych w ramach prac dyplomowych nagrodzonych w konkursie o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego

Przeprowadzona analiza formy architektonicznej wykazała, że osiem z dwudziestu nagrodzonych prac dyplomowych zawierała obiekty zaprojektowane częściowo lub całkowicie zagłębione w ziemi (Ryc. 5). Zwycięski projekt z 2018 r. autorstwa Michaliny Frątczak prezentuje częściowo zagłębione w ziemi parterowe budynki. Zwycięski projekt z 2022 r. wykonany przez Tomasza Bekasa składa się z zespołów budynków oraz muzeum wkopanego w ziemię.

Ryc. 5. Analiza formy zwycięskich i wyróżnionych projektów w konkursie im. Zbyszka Zawistowskiego

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych analiz nagrodzonych prac dyplomowych w ostatnich pięciu latach konkursu im. Zbyszka Zawistowskiego można zaobserwować charakterystyczne cechy wspólne gratyfikowanych opracowań. Największą liczbą nagrodzonych prac mogą się poszczycić absolwenci Politechniki Wrocławskiej, którzy otrzymali aż sześć spośród dwudziestu przyznanych nagród.

Wśród wyróżnionych i zwycięskich prac dyplomowych ze względu na typ projektu dominuje nowa zabudowa. W gronie laureatów znalazły się dwukrotnie projekty nowej zabudowy oraz projekty konserwatorskie z nową zabudową oraz jednokrotnie projekt rozbudowy.

W nagrodzonych pracach dyplomowych przeważają projekty lokalizowane w Polsce, jednak znalazły się również projekty usytuowane za granicą. Zwycięskie prace dyplomowe czterokrotnie zlokalizowane były w Polsce, natomiast w 2018 r. została przyznana nagroda za projekt zlokalizowany w Portugalii.

Dominującą funkcją w zwycięskich projektach są budynki użyteczności publicznej przede wszystkim muzea, które trzykrotnie zostały nagrodzone. Dwukrotnie laureatami Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego „Dyplom Roku” zostali autorzy projektów o funkcji sakralnej.

Na podstawie przeprowadzonej analizy formy można zaobserwować, że nagrodzone projekty były w większości budynkami wolnostojącymi. Drugą grupą zauważalną pod względem formy obiektu w większości nagrodzonych projektów były budynki częściowo lub całkowicie wkopane w ziemię.

Literatura

- [1] Celewicz, Piotr. „Wybrane zagadnienia dobrych praktyk współpracy środowiska architektów z władzami samorządowymi oraz uczelniami wyższymi”. *Przestrzeń Urbanistyka Architektura*, nr 2 (2017): 7–14. <https://doi.org/10.4467/00000000PUA.17.021.7202>.
- [2] Chodura, Karolina. „Topografia niepamięci. Projekt muzeum i parku pamięci w kamieniołomie Liban w Krakowie”. *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 23.
- [3] Frątczak, Michalina. „Na skraju. Rozbudowa i adaptacja sanktuarium oraz domu pielgrzyma na miejsce wyciszenia”. *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(48) (2018): 48.
- [4] Kicinski, Andrzej. „WARSAW UPRISING MUSEUM IN THE LIGHT OF AN ARCHITECTURAL COMPETITION (Muzeum Powstania Warszawskiego w swietle konkursu architektonicznego)”. *Muzealnictwo*, nr 45 (2004): 36–45.
- [5] Majerska-Pałubicka, Beata. „Współczesna przestrzeń publiczna – wyzwanie dla architektów, władz lokalnych i użytkowników”. *BUILDER 300* (24 czerwiec 2022): 49–53. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.8824>.

- [6] Onyszkiewicz, Jakub. „Elementy biomimetyki w projektowaniu architektury w środowisku zrównoważonym. Ewolucja i interpretacja bioniki na przykładzie polskich i zagranicznych konkursów architektonicznych.” Docslib. Dostęp 11 kwiecień 2023. <https://docslib.org/doc/7281071/onyszkiewicz-elementy-biomim>.
- [7] Piątkowska, Ksenia. „Konkursy Studenckie Jako Narzędzie w Określaniu Potencjału Rewitalizacyjnego Miejskich Terenów Zdegradowanych”. *Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN* 192 (2018): 210–22.
- [8] SARP. „Czym jest konkurs? | Oddział Warszawski SARP”, 2023. <https://sarp.warszawa.pl/konkursy/o-konkursach-2/>.
- [9] „Stanisław Skrypij”. W *Wikipedia, wolna encyklopedia*, 21 czerwiec 2023. https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Stanis%C5%82aw_Skrypij&oldid=70698369.
- [10] „Stowarzyszenie Architektów Polskich”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich,0/.
- [11] „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2019”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_Doroczna_Nagroda_im_Zbyszka_Zawistowskiego_Dyplom_Roku_edycja_2019,2718/.
- [12] „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Doroczna Nagroda SARP im. Zbyszka Zawistowskiego «Dyplom Roku», edycja 2022”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_Doroczna_Nagroda_SARP_im_Zbyszka_Zawistowskiego_Dyplom_Roku_edycja_2022,3218/.
- [13] „Stowarzyszenie Architektów Polskich – DYPLOM ROKU 2018 – wyniki”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_DYPLOM_ROKU_2018_wyniki,2551/.
- [14] „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki Konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_Wyniki_Konkursu_o_Doroczna_Nagrode_SARP_im_Zbyszka_Zawistowskiego,2945/.
- [15] „Stowarzyszenie Architektów Polskich – Wyniki konkursu o Doroczną Nagrodę SARP im. Zbyszka Zawistowskiego”. Dostęp 11 kwiecień 2023. https://www.sarp.pl/pokaz/Stowarzyszenie_Architektow_Polskich_Wyniki_konkursu_o_Doroczna_Nagrode_SARP_im_Zbyszka_Zawistowskiego,3087/.
- [16] Strzałka, Dominika. „Miedzianka, historia znikania”. *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 29.
- [17] Strzelecki, Filip. „Klasztor Benedyktynów w Nursji. Manifest ciągłości kulturowej”. *Magazyn architektoniczny SARP ARCH*, nr 4(54) (2019): 33.
- [18] Szumigała, Paweł. „Konkurs architektoniczno-urbanistyczny w Krośnie Odrzańskim jako instrument działań samorządu terytorialnego na rzecz rozwoju przestrzennego”. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 37, t. 3 Gospodarka regionalna i międzynarodowa. T. 3 (2014): 279–90.

Analysis of the results of the winning diploma theses in the Competition for the Annual SARP Prize. Zbyszek Zawistowski “DIPLOM OF THE YEAR” in 2018–2022

Abstract: This article presents a comparative analysis of the awarded and winning diploma works in the Annual Zbyszek Zawistowski Competition for “Diploma of the Year” in 2018–2022. The comparative analysis examines the competition works in terms of functional aspects. The winners in the last five editions of the competition are diploma works with public and sacred functions. In the awarded projects, the characteristic form of the designed buildings and building complexes is the partial or complete burial of the volume of the buildings underground. In the award-winning diploma works by the competition jury, one can observe the repetition of the type of new development projects and the combination of conservation facilities with new development. Projects located in Poland predominate in the awarded diploma theses. Graduates of the Wrocław University of Science and Technology received six out of twenty awards in the Competition for the Annual SARP Award. Zbyszek Zawistowski “DIPLOM OF THE YEAR” in 2018–2022.

Keywords: architecture students competitions, diploma project, diploma of the year